

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. V. Argumenta contendentia aquam non converti immediatè in
sanguinem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

IV.
ruris
estadiorum
lanceniorum
hoc loco do-
cere aquam
ante conse-
crationem
in calice
manentem
transire
immediatè
in sanguine-

Deinde vel sequitur Pontificem definitivam sententiam illam philosophicam, nempe aquam prius converti in vinum, quod tamen nullus dicit, cum illa sententia adhuc sit inter Philosophos controversa, imo eam Aristoteles non solum nunquam docuit, sed expressè negavit lib. primo de Generatione, cap. decimo, textu octogesimo nono, ut ostendit Coninck quest. septuagesima quartâ, art. octavo, dub. unico, numero centesimo septuagesimo octavo : vel solum ait Pontifex aquam converti in sanguinem si prius transire in vinum, & hoc est nihil dicere, cum de eo nemo dubitet, nec dubitare possit, ut ostensum est, imo ipse Innocentius libro quarto de mysteriis Missæ, capite undecimo, aperte supponere videtur aquam immediate transire in sanguinem, nam in Sacramento, inquit, est trinitas specierum, nempe panis, vinum, & aqua : unde verisimile est cum in hac definitione conformiter ad doctrinam à se alibi traditam proceſſisse.

V.
Ex facto
Christi proba-
tur aqua
illam tran-
sire imme-
diatè in san-
guinem,

Tertiò idem probatur ex facto Christi, à quo aquam fuisse per consecrationem immediate in sanguinem conversam, longè videtur probabilius : & imprimis nullus, opinor, dicit aquam manens in calice à Christo consecrato, ergo debuit immediate converti in sanguinem, cum Patres aquam illam adeo modicam fuisse nunquam indicent, imo Christum juxta communem usum aquam vino tunc immiscuisse verisimilium est ; unde multis post annis consuetudo erat in Ecclesiâ, ut dues partes essent vini, tertia aqua, quem monrem in Germaniâ in usu fuisse constat ex canone decimo nono Concilii Triburientis ibidem, anno 895. celebrati.

VI.
Ex guamo-
ra inter ad-
mixtionem
aqua, &
consecra-
tionem à Chri-
sto factam
intercessit.

Quòd verò exigua etiam mora inter aqua admixtionem & consecrationem à Christo factam intercesserit, probatur tum ex liturgiâ Sancti Basili, in quâ sic habetur : Similiter calicem vini natu rite posquam canaverunt accepit, misericordia aqua, gratias egit dicens, &c. tum ex liturgiâ Sancti Jacobi, ubi dicitur : Similiter posquam canavit accepiens calicem, & permiscentes ex vino & aqua, & aspiciens in calum ac ostendens tibi Deo Patri, gratias agens, sanctificans, benedicens, implens Spiritu Sancto, dedit nobis dicens : Hic est, &c. ex quibus constat continua actionum serie hæc omnia à Christo fuisse præstata, qua de causa, ut notant aliqui, Evangelista referentes factum Christi, ubi dixissent cum accepisse panem, &c. dum ad sanguinis consecrationem veniunt, non dicunt cum accepisse vinum sicut prius dixerant accepisse panem, sed accepit, inquiunt, calicem, ut utrumque quod includebatur, comprehendenderetur.

VII.
Frequentius
concupit ut
aqua tem-
pore con-
secrationis,
necdum sit
in vino
converfa.

Quarto probatur ; frequenter enim necessariò manet aqua tempore consecrationis, ut patet quando Sacerdos jamjam consecratus recordatur se aquam non immiscuisse, quam proinde tunc apponere debet, & statim consecrare, deinde si in consummatione advertat aquam loco vini in calice fuisse, tunc debet vinum sumere, & admiscens aquam consecrare. Imo nunquam videtur curia Ecclesia utrum aqua fuisse prius in vinum converfa, ut patet ex Concilio Triburienti supra citato, ubi tertia pars dicitur posse esse ex aqua : & ex Honorio tertio, qui Innocentio successit, hic enim capite Pernitiosus de celebrazione Missarum, præcepit ut juxta consuetudinem Ecclesie plus vini quam aqua in consecratione adhiberetur, ergo illo tempore solum erat omnibus curæ, ut plus vini esset in calice,

quam aquæ; ac proinde moraliter loquendo non poterat in vinum ante consecrationem converti, praesertim si vinum erat tenuis.

Quod autem jam modicissima aqua admisceri solet, non est ut prius convertatur in vinum, sed primum factum est ut significetur summa maiestas & excellentia Christi super populum Christianum, ut Patres indicant, & habetur in Concilio Triburienti.

VIII.
Cur jam in
Missâ medi-
cissima aqua
admisceretur
vino.

Ideo verò misctetur aqua aliquo tempore ante consecrationem, quia cum eo tempore fiat oblationis materia consecrandæ, convenientius videtur ut tunc tota materia offeratur simul, quam ut sigillatum postea per se offerretur aqua : sicut etiam tunc hostia pro iis qui in fine Sacri sunt communicanti offeruntur. Ideo autem inter offertoriam & consecrationem aliquod temporis intervallum intercedit, quia conveniens fuit ut ritus aliqui & ceremonia super materiam oblatam ante consecrationem exercerentur, & orationes diversæ super eandem funderentur.

Deinde, communem omnium sensum fuisse in Ecclesiâ aquam non converti in vinum prius quam convertatur in sanguinem, constat ex Gaufreto monacho apud Baronium anno 1188, qui scribens ad Episcopum Albanensem tunc vicarium Pontificis, ait se in Galliam revertum novam apud aliquos ventilatam questionem inventisse, Utrum scilicet substantia aquæ in calice cum vino mixta similiter cum eodem vino in sanguinem convertatur. In hac controversia quidam aiebant converti immediatè in sanguinem simul cum vino, ali vinum quidem converti, sed aquam manere immutatam, ubi utraque opinio supponebat aquam tempore consecrationis manere non conversam in vinum, alioqui nullus fuisse locus controversia.

Imo eo tempore moraliter loquendo semper aliquid saltem aqua manebat tempore consecrationis non mutatum in vinum, cum non diu esset ante tempora Honorii tertii, quando, ut vidi mus, id solum curæ erat ut plus vini tempore consecrationis esset in calice, quam aquæ. Subiungit Baronius : Quid autem rescriberit ad peti tam consultationem Cardinalis Episcopus Albanensis, non invenimus, sed aliud rescribere non potuisse certum est, quam quod creditur & custodivit semper sancta Romana Ecclesia, nimurum, aquam simul & vinum transubstantiantem in sanguinem Christi : Hæc ille.

XI.
Eo tempore
semper ali-
quid aqua
manebat
non conver-
sum in vi-
num.

SECTIO QUINTA.

Argumenta contendentia aquam non
converti immediatè in
sanguinem.

OBICTUS primò Sanctum Thomam quest. septuagesima quartâ, art. octavo, ubi dicere videtur aquam converti in sanguinem, ita tamen ut prius convertatur in vinum. Respondetur, afflere quidem hoc Sanctum Doctorem, & addere posse eam in vinum converti, & propterea expedire ait modicam tantummodo aquam admisceri, ut in vinum convertatur ; nunquam tamen affirmat Sanctus Thomas non posse aquam in sanguinem converti, nisi prius convertatur in vinum ; imo in variis hujus questionis articulis contrarium non leviter insinuat. De mente tamen

I.
Obiectus :
Dicere S.
thomam
aquam ita
converti in
sanguinem,
ut prius con-
vertatur in
vinum.

tamen Sancti Doctoris plura dicentur infra in fine Sectionis.

II.
Objicte. Dice-
re Concilium
Florentinum
vinum esse
materiam
hujus Sacra-
menti,
ergo aqua
non est.

Objicies secundò Concilium Florentinum dicens materiam hujus Sacramenti esse vinum cui aqua miscenda; ergo juxta Concilium solum vinum est materia consecrationis, cum de eo tantum, non de aqua affirmet esse materiam Sacramenti. Confirmator: Christus enim non præcepit aquam vino admisceri in calice consecrando; ergo non est fundamentum dicendi ipsum instituisse eam pro materia hujus Sacramenti.

III.
Resp. Conci-
lium verbis illis
innuere
aquam esse
materiam
hujus Sacra-
menti, non
solam, sed
vino mix-
tam.

Ad argumentum respondet ex verbis illis satis constare Concilium includere aquam in materia hujus Sacramenti, non tamen solam, sed vino mixtam. Ratio autem cur rem hanc eo loquendi modo exprimat, est ut significet vinum esse materiam necessariam, aquam vero, quamvis vino mixta, sit materia sufficiens, non tamen esse de necessitate Sacramenti, sicut est vinum.

IV.
Ad confirma-
tionem dico,
Christum in
Sacramenti
hujus insti-
tutione ab-
strahisse à
vino puro
& usuali.

Ad confirmationem dico, sicut secundum omnes circa materiam corporis instituit Christus solummodo panem in genere, abstrahendo ab eo quod habeat sibi admixtum fermentum, salem, &c. ita etiam pro materia sanguinis instituit vinum, sive purum, sive aqua mixtum & usuale. Adde, quod Christus verbo non fecit, fecit exemplo, nam ut Sectione precedente vidimus, in primâ Sacramenti hujus institutione, aquam vino miscuit, eamque statim consecravit.

V.
Objicte. Inno-
centium III.
nullam op-
inionem nostra-
ficiisse men-
tionem, ergo
eam non de-
finivit.

Objicies terciò non potuisse Innocentium definire, quod nos eum definivisse dicimus, nempe aquam immediatè transire in sanguinem, sive prius convertatur in vinum sive non, cum nullam hujus opinionis mentionem fecerit. Respondet secundum sententiam à Pontifice relatam duas partes complecti, nempe aquam converti in sanguinem, ita tamen ut prius convertatur in vinum: quoad unam ergo partem, nempe quod aqua transeat in sanguinem amplectitur illum sententiam, modum autem, que est secunda illius pars carpit & rejicit, ut suprà vidimus. Cum ergo dogmaticè hic loquatur Pontifex, absolute dicit abstrahendo ab opinionibus aquam converti in sanguinem, sive prius convertatur in vinum, sive non.

VI.
Objicte. Cata-
chismum
Romanum
asserere, ju-
dicio Dolto-
rum aquam
illam debere
prius con-
verti in
vino.

Objicies quartò: in Catechismo Romano de Sacramento Eucharistiae, numero decimo sexto affirmari modicam aquam infundendam esse, quod Ecclesiasticorum scriptorum sententia & iudicio aqua illa in vinum convertatur. Respondet, quod mentem Ecclesiasticorum scriptorum satis constare ex dictis, cum & in Concilio Triburensi, & decreto Honorii III. appareat, vel non multo plus vini appositum olim fuisse, quam aqua, vel saltem tertiam partem fuisse aquam, unde tota converti in vinum tam parvo tempore non poterat. Imo ex Gaufredo Monacho pater hunc non fuisse eo tempore sensum Ecclesiae, ipseque Innocentius modum illum carpit potius, & rejicit, quam probat. Denique Patres omnes suprà citati dicunt aquam cum vino in sanguinem converti: ac proinde Theologi, qui Catechismum illum compulerunt, explicandi sunt de conversione latè sumpta, quoad apparentiam externam, & quoad denominationem vini prædominantur in illo mixto. Et sanè præstat eos hoc modo explicare, quam dicere eos Patribus omnibus contradixisse. Certè è minorem habet auctoritatem hoc eorum testimonium, quod nitatur auctoritate Honorii Capite perniciose, quem dicunt affirmare secundum consuetu-

dinem rationabilem Ecclesiae generalis longè plus vini quam aquae adhibendum esse, cum tamen particula longe non reperiatur in illo decreto, sed solum quod plus vini quam aquae debeat adhiberi.

Objicies quinto Concilium Tridentinum sessione decima-tertiā, canone secundo, ubi definit substantiam vini converti in sanguinem, nullā facta mentione aqua. Respondet, Concilium ibi solum agere contra hereticos negantes ullam fieri conversionem in corpus & sanguinem Christi, unde hoc satis erat ad intentum Concilii; licet ergo nullam faciat aqua mentionem, non tamen propterea damnat eos, qui afferunt aquam converti; sic enim damnaret Patres, qui una voce affirmant aquam cum vino in sanguinem converti. Secundò dici potest per vinum intelligi ea omnia, quæ concurrunt ad vinum usuale componendum, ex quibus vinum juxta communem hominum usum & acceptationem est aqua, juxta illud Sapientia nono, *Comedite panem meum, & bibite vinum quod misericordia vobis;* non tamen est necessarium ut singulæ partes sint vinum, sicut nec singulæ partes Chrismatis sunt Chrismata, Balsamum enim Chrisma non est, licet totum ex oleo & Balsamo refutans sit Chrisma. Hoc etiam modo intelligendi sunt Patres, si qui dicant materiam consecrationis esse vinum; nec enim aliud vinum possunt require, quam illud quod consecrabat ipse Christus, quod valde verisimile est, dum illud consecratabat, fuisse aqua mixtum.

Objicies sextò idem Concilium eodem loco dicens, ita panem converti in corpus, & vinum in sanguinem, ut tantum maneat species panis & vini, sed in nostrâ sententia manent etiam species aquæ; ergo contradicit Concilio. Respondet, Concilium quando dicit manere tantum species panis & vini, solum vult, non manere illorum substantiam, sed tantum species, seu accidentia, ita ut ly tanum solum excludat substantiam panis & vini, non alias species. Et hoc modo ab omnibus explicari debet Concilium, nam certum est aliquando manere aliquid praeter species panis & vini, ut cum coagulatio immediatè sequitur mixtionem. Fortè tamen Concilium per vinum & species vini intelligit vinum mixtum, & usuale, cui aliquid aquæ solet admisceri.

Objicies septimò Concilium ibidem canone tertio, ubi definit sub singulis specierum partibus separatione factâ manere totum Christum, ergo si separantur species aquæ adhuc sub illis manebit totus Christus; ergo & aqua sola est materia apta consecrationi. Quicquid sit de priori parte hujus objectionis, negatur ultima consequentia; sic enim licet anima separata retineat characterem Baptismi, aut Sacerdotii, quem habuit impensis dum erat unita corpori, non tamen sequitur Christum, posse illi, dum separata est à corpore, characterem imprimi: sic etiam licet aqua mixta vino sit materia consecrationis, non tamen sequitur esse materiam quando per se sumitur à vino separata.

Quod primam vero partem objectionis Pater Coninck & alii putant mansurum Christum sub speciebus aquæ separatis, idque ob hanc auctoritatem Concilii. Alii tamen negant, quia aqua non est materia hujus Sacramenti nisi mixta vino: unde licet species aquæ hoc modo separata non corrumpanter substancialiter, corrumpuntur tamen in ratione materiae hujus Sacramenti, sicut licet vi ignis multum aqua exhaletur dum coquitur panis, multi tamen dicunt aliquid aquæ.

aqua in pane cocto manere, & consequenter sub speciebus aquæ illius manere corpus Christi. Imò affirmat Suarez, & alii plurimi, massam farinæ aquâ mixtæ needum coctam, non differre species substantiali à coctâ, & tamen si separetur aqua illa à farinâ, non maneret sub illius speciebus Christus.

XI.
Ad locum
Concilii nunc
mero nono
statutum di-
co, quod ille
Concilium contra
haereticos di-
entes totum
Christum
non est sub
singulis spe-
ciebus.

Ad Concilium dici potest loqui solùm contrâ haereticos affirmantes cùm qui alteram tantum spéciem sumeret, aut etiam minimam illius particulam, non tantum sumere quantum alter, qui utramque speciem sumit, contra quos definit Concilium subsingulis particulis separatis manere totum Christum, ita tamen ut maneat species panis & vini, quod non contingit, si aqua vel à farinâ, in pane, vel à vino in calice separetur. Loquitur etiam Concilium de separatione humano modo factâ, humano autem modo non potest fieri separatio, quin aquæ species semper manent quicquid arte fieri posset in aliquo casu metaphylico.

XII.
Dices: Ergo
si aliquid
mellis, vel
aliquid hu-
moris modi effet
mixtum vi-
no, conver-
teretur in
sanguinem.

Objicies octavo, hinc sequi quidvis vel vino vel panis admixtum, esse materiam consecrationis; unde si in calice esset aliquid mellis, aut aquæ rosaceæ, vel aliud hujusmodi, consecraretur, & sub illius speciebus mixtis species vini maneret Christus. Dicunt aliqui, non quamvis aquam, sed illam solam, quæ secundum ceremoniam Ecclesie in altari misceatur vino, esse materiam consecrabilem; unde si mixtio aquæ fieret antea in dolio, non converteretur, inquit, aqua illa in sanguinem Christi, esto tempore consecrationis maneret in calice. Alii afferunt quicquid est liquidi in calice cum majori parte vini mixtum converti simul cum vino in sanguinem: ita expresse Alanus. Unde ait, si aliquid mellis, aquæ rosaceæ, &c. esset in calice, convertendum in sanguinem.

XIII.
probabilis
videtur il-
lud omne
quod ad pa-
nem usuale
conficiendū
adhiberi so-
let, conver-
ti in san-
guinem,
non alia.

Si tamen cuiquam prior modus respondendimis arcet videatur, & hic Alani nimis latus, mediâ viâ procedere poterit, & dicere illud omnem quod solet ab hominibus passim adhiberi ad panem usualem conficiendum, & vinum usuale, esse materiam consecrationis, alia verò quæ vel consulto vel casu admiscentur, non converti in corpus & sanguinem Christi, idque licet in tam parvâ parte admiscentur, ut cōpositum ex illis possit simpliciter & absolute dici panis aut vinum. Unde in pane fermentato fermentum illi admixtum est materia consecrationis cùm sit id quod per se ab hominibus admisceri solet ad panem usualem conficiendum. Quod etiam de aquâ quæ in exigua saltu quantitate in pane recenter cocto interdum manet, dicendum est: cùm etiam ad vinum usuale admisceri ab hominibus solet aqua, consequente aqua illa est materia consecrationis. Panis itaque usualis est vel azymus vel fermentatus, ac proinde uterque est materia, licet non necessaria, at sufficiens hujus Sacramenti. Vinum etiam usuale est vel purum vel aquâ mixtum; sicutque utrumque est materia sufficiens, neutrum materia necessaria.

XIV.
Mens S.Tho-
mae hoc in
parte est
incerta,

Quoad mentem Sancti Thomæ nonnulla dicta sunt supradicta: non ergo est dubium quin obscurius loquatur; in quarto enim, dist. undecima, art. quarto, in argumento *Sed contra* supponere videtur aquam ante consecrationem semper transmutari in vinum; quod etiam insinuare videtur tertia parte, quæst. septuagesima quartâ, art. octavo. At verò quæst. septuaginta quartâ, art. sexto, in argumento *Sed contra*, & in cor-

pore docet ex Alexandro Papa in Epistola ad omnes orthodoxos, inter Missarum solemnia in calice Domini offerri (id est consecrari, ut supra vidimus ex Tridentino) non vinum tantum, nec aquam tantum, sed vinum aquâ permixtum. Deinde ad secundum dici hanc esse aquam refectiōnis, quod tamen dici non posset, nisi sub illius speciebus esset sanguis Christi. Item articulo octavo ait nihil aquæ manere debere in calice post consecrationem; quia totum adorari non posset adoratione latræ: At certum est aliquando totam aquam non posse converti prius in vinum, ut cùm immediatè ante consecrationem misceatur, ergo debet transire immedietè.

Quando ergo dicit Sanctus Thomas aquam prius converti debere in vinum quæ in sanguinem, intelligi potest de conversione quoad immutationem quandam, quæ vocari solet conversio humana, seu in ordine ad sensus hominum. Certè licet mens Sancti Thomæ sit hac in parte aliquantulum dubia, negari tamen non potest quin Sancti Patres clarissimi loquantur pro nostrâ sententiâ, quæ Sanctus Thomas pro contraria.

SECTIO SEXTA.

De Presentia, Quantitate, & Determinatione Materie.

Quo ad presentiam materie, certum est debere esse moraliter presentem: quando autem sit moraliter praesens, relinqui debet communi hominum iudicio, nec certa aliqua regula assignari potest. Soto affirmit non esse dubium si sit intra decem passus, quin consecrari posset; si autem non sit intra centum, certum esse ait non posse. Debet ergo materia esse sensibiliter praesens, non quidem ita ut sensu aliquo percipiatur, cùm & cœcus consecrare, & hostia etiam in poxide clausa consecrari possint, sed ita ut quantum est ex situ & distantia sensu percipi queat; hoc enim sufficit, ut verificari de eâ possit pronomen hoc, si tamen aliquam de eâ notitiam habeat.

Materia à tergo posita consecrari non potest, Sacerdote more consueto ad altare stante, nisi posita ne ma- vel eam contingat, vel unam moraliter faciat cum teria à tergo materiâ ante oculos positâ. Nec consecrari pos- posita con- fuit hostia, inter quas & Sacerdotem partes est interjectus, aut sub inappâ altaris, cùm non sint apposita in aliquo ad eas continentas, & Sacerdoti ad hoc minus presentandas destinato: in quo est differentia de hostiis aut vino in pixide aut calice teato; quando enim hoc modo apponuntur, facile percipere possunt audientes, eum de tali re loqui, non autem quando priori modo.

Materia cujusvis magnitudinis consecrari non potest, ut affirmit omnes contra Vasquez, sed solum pars, quæ est praesens sacrificanti, tota autem illa materia, si protenderetur ad aliquot milia non posset dici praesens, sicut modo non est nobis praesens totus aer usque ad cœlum, vel sphæram ignis, nec homini in littore ambulanti praesens est totum mare, alioqui dicere quis posset, partem illam terre, quæ est apud Antipodas, esse nobis presentem. Nullæ ergo partes sunt praesentes, nisi quæ sunt propinque.

Quoad parvitatem, nullâ pars tam parva est, in qua post consecrationem separata non maneat totus Christus, non tamen potest quavis minima particula